

Monika Lewandowska-Kalina¹, Lech Kalina²

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

WPLYW GLOBALIZACJI NA POLITYKĘ FISKALNĄ PAŃSTW OECD W LATACH 1965-2011

Streszczenie: W literaturze ekonomicznej znana jest hipoteza, że państwa w dobie globalizacji z powodu zwiększonej mobilności pracy i kapitału tracą zdolność prowadzenia własnej polityki podatkowej, zwłaszcza niemożliwe staje się nakładanie i utrzymywanie wysokich stawek podatkowych. Obawy te dzielą zwolennicy europejskiego modelu socjalnego, argumentujący, że procesy integracji światowej gospodarki uderzą ze zdwojoną siłą w koncepcję państwa dobrobytu i sprawiają, że polityka polegająca na utrzymywaniu wysokich, progresywnych podatków, ogromnych transferach majątku i redystrybucji dochodów stanie się niemożliwa do utrzymania. Państwa nie będą miały innego wyjścia, jak wycofać się ze swych funkcji i radykalnie zmniejszyć obciążenia podatkowe.

Artykuł analizuje wpływ globalizacji i stopnia otwartości gospodarek na zdolność państw do prowadzenia własnej polityki podatkowej. Autorzy stawiają sobie za cel weryfikację hipotezy, zakładającej, że kraje bogate zmuszone są do cięcia podatków (a co za tym idzie zmniejszenia wydatków socjalnych i wewnętrznej liberalizacji), pod presją konkurencji ze strony krajów biednych (nazywanej w anglojęzycznej literaturze *race-to-the-bottom*).

W celu zweryfikowania hipotezy o wpływie otwartości gospodarki na kształtowanie przez państwa polityki podatkowej oszacowaliśmy panelowe modele ekonometryczne na niezbilansowanym panelu krajów OECD w latach 1965-2011 i dla próby w latach 1995-2011. Jako zmienne objaśniane przyjęliśmy poszczególne typy podatków, jako zmienne objaśniające – napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz wskaźnik otwarcia gospodarki. Do modelu wprowadzone zostały również zmienne kontrolne – poziom PKB *per capita* w stosunku do gospodarki amerykańskiej oraz udział konsumpcji rządowej w PKB. Dane dla 33 krajów wysoko rozwiniętych w latach 1965-2011 pochodzą z baz OECD, Banku Światowego i Penn World Tables. Łącznie próba zawiera 1599 obserwacji.

Wbrew hipotezie *race-to-the-bottom* przeprowadzona panelowa analiza ekonometryczna pokazała silną, pozytywną i statystycznie istotną zależność pomiędzy udziałem podatku korporacyjnego i podatku od wartości dodanej a otwartością gospodarki. Nie znaleziono jednak takiej zależności dla podatku dochodowego. Również składki na ubezpieczenia społeczne okazały się być silnie związane z otwartością gospodarki, przy czym o ile dla panelu dla lat

¹ Stypendysta programu „Stypendia dla nauki, dla rozwoju dla Mazowsza” realizowanego przez SGH i współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

² Stypendystka programu „Stypendia dla nauki, dla rozwoju dla Mazowsza” realizowanego przez SGH i współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

1965-2011 zależność ta była dodatnia, o tyle dla podpróby dla lat 1995-2011 charakter związku zmienił się na ujemny.

Wyniki przeprowadzonej analizy skłaniają do postawienia pytania o przyczyny wzrostu udziału podatku od wartości dodanej i podatku korporacyjnego w PKB wraz ze wzrostem otwartości gospodarki. Argumentować można, że tkwią one w charakterze i wpływie na gospodarke podatku od wartości dodanej.

Słowa kluczowe: globalizacja, polityka fiskalna, podatki, kraje OECD.

When there is no longer a territorial imperative, when the place of residence and the investment are no longer a given but a choice, when added value is generated in too abstract a fashion for its creation to be assigned a precise location, taxation is no longer a sovereign decision.

Jean-Marie Guehenno (1995)

1. Wstęp

W literaturze ekonomicznej znana jest hipoteza, że państwa w dobie globalizacji tracą zdolność prowadzenia własnej polityki podatkowej, zwłaszcza niemożliwe staje się nakładanie i utrzymywanie wysokich stawek podatkowych. Winna temu jest zwiększona mobilność zarówno pracy, jak i kapitału. W świecie bez granic – padają argumenty – każdy może wybrać miejsce, w którym chce żyć i inwestować, a wysokość podatków odgrywa tu istotną rolę. Kraje o wysokich podatkach będą więc cierpieć z powodu odpływu kapitału i braku inwestycji, jak również, a może przede wszystkim, z powodu odpływu ludzi wykształconych i wykwalifikowanych. Obawy te podzielane są zwłaszcza przez zwolenników europejskiego modelu socjalnego, którzy argumentują, że procesy integracji światowej gospodarki uderzą ze zdwojoną siłą w koncepcję państwa dobrobytu i sprawią, że polityka polegająca na utrzymywaniu wysokich, progresywnych podatków, na ogromnych transferach majątku i redystrybucji dochodów stanie się niemożliwa do utrzymania. Państwa nie będą miały innego wyjścia, jak wycofać się ze swych funkcji i radykalnie zmniejszyć obciążenia podatkowe.

Celem pracy jest przedstawienie wpływu globalizacji na politykę fiskalną państw OECD w latach 1965-2011, w tym w szczególności empiryczna weryfikacja hipotezy zakładającej znaczący wpływ stopnia otwartości gospodarki na kształtowanie przez państwa polityki podatkowej. Stanowi więc ona część szerszych badań nad hipotezą, zakładającą, że kraje bogate zmuszone zostaną do cięcia podatków, zmniejszenia wydatków socjalnych i wewnętrznej liberalizacji pod presją konkurencji ze strony krajów biednych (nazywanej w anglojęzycznej literaturze *race-to-the-bottom*).

Weryfikacja postawionej hipotezy wymaga sięgnięcia do danych. Tabela 1 przedstawia procentową zmianę udziału podatków w wielkości PKB w krajach OECD w latach 1965-2011. Procentowy udział podatków ogółem w wielkości PKB wzrósł

Tabela 1. Procentowa zmiana udziału podatków w wielkości PKB w latach 1965-2011

	Australia	Austria	Belgia	Dania	Francja	Grecja	Hiszpania	Holandia	Irlandia	Japonia
Ogółem	24,13%	24,32%	41,41%	60,32%	29,34%	71,84%	114,89%	18,18%	10,83%	54,98%
Dochodowe	39,23%	39,63%	93,59%	93,13%	108,81%	251,87%	252,27%	-5,33%	74,54%	33,12%
Korporacyjne	41,40%	21,09%	55,25%	104,79%	40,70%	639,51%	33,46%	-17,92%	11,86%	-18,97%
Od wartości dodanej	343,70%	781,40%	702,50%	bd	1,91%	717,40%	526,70%	724,50%	632,10%	bd
Składki na ubezpieczenia społeczne	0,00%	71,64%	44,86%	-10,77%	43,48%	91,72%	185,34%	39,42%	242,72%	192,53%
	Kanada	Korea	Luksemburg	Niemcy	Norwegia	OECD	Portugalia	Szwajcaria	Szwecja	USA
Ogółem	20,73%	107,49%	34,04%	17,37%	45,85%	32,65%	96,86%	62,97%	33,63%	1,71%
Dochodowe	90,38%	116,80%	19,27%	12,96%	-15,07%	22,53%	bd	64,46%	-28,68%	17,86%
Korporacyjne	-19,12%	205,49%	64,06%	-31,26%	873,04%	32,75%	bd	114,54%	69,41%	-35,84%
Od wartości dodanej	405,80%	0,00%	633,30%	733,70%	775,70%	1017,00%	782,80%	361,70%	946,60%	0,00%
Składki na ubezpieczenia społeczne	234,85%	5753,85%	209,80%	68,43%	171,01%	98,28%	159,57%	167,95%	151,61%	73,95%

Źródło: obliczenia własne.

znacznie we wszystkich państwach w omawianym okresie, choć wzrost ten nie był równomierny. Poziom wzrostu wahał się od 1,7% w Stanach Zjednoczonych do 98% w Portugalii czy 114% w Hiszpanii. Średni wzrost dla wszystkich krajów OECD wyniósł w tym czasie 32%.

Mniej jednoznaczny obraz przynosi analiza procentowej zmiany udziału poszczególnych typów podatków w wielkości PKB. Choć średnio dla krajów OECD udział podatków dochodowych i korporacyjnych wzrósł o ponad 20%, to różnice pomiędzy poszczególnymi krajami są wyraźne. Udział podatków dochodowych spadł w omawianym okresie w Szwecji (28%), Norwegii (15%) i Holandii (5%), a wzrost w pozostałych krajach wahał się od 12% w Niemczech do 311% we Włoszech. Udział podatków korporacyjnych znacząco zmniejszył się w USA (35%), w Niemczech (31%) i w Kanadzie (19%), wzrósł zaś w Grecji i Norwegii. Większość państw w omawianym okresie wprowadziło również dotąd niestosowany podatek od wartości dodanej.

2. Wysokość wydatków publicznych i podatków a konkurencyjność – dotychczasowe badania

Sam fakt, że wydatki publiczne i podatki w krajach rozwiniętych wzrosły w ciągu ostatnich 50 lat, nie oznacza jeszcze, że kraje te nie płacą za to ceny w postaci zmniejszonej konkurencyjności. W myśl założeń zwolenników tezy o wpływie globalizacji na państwo powinna istnieć negatywna korelacja pomiędzy wydatkami publicznymi a otwartością gospodarki. Wysoki stopień wydatków poprzez mechanizm odpływu kapitału powodować powinien zamykanie się gospodarki narodowej. Pierwsze badania z tego zakresu przeprowadził David R. Cameron [1978, s. 1243-1261], wykazując silną pozytywną korelację pomiędzy otwartością ekonomii a ochroną socjalną, siłą związków zawodowych i stopniem regulacji rynku pracy. Badania te były powtarzane przez Petera Katzensteina [1985], Daniego Rodrika [1997; 1998 s. 997-1032] i Geoffreya Garretta [1998] z jednakowym rezultatem. Z drugiej strony nie została potwierdzona zależność odwrotna (spodziewana) pomiędzy wolumenem napływających inwestycji bezpośrednich a poziomem opodatkowania przedsiębiorstw, stopniem regulacji rynku pracy i ochrony środowiska oraz ogólnie poziomem wydatków rządowych i ich udziałem w PKB [Dunning 1988; Cooke 1998; Traxler, Woitech 200; Wilensky 2002].

Analizie wpływu wydatków socjalnych na konkurencyjność na globalnych rynkach poświęcone były również badania przeprowadzone przez Paula de Graue i Magdalenę Polan [2003]. Pokazują one jednoznacznie, że kraje wydające większy procent swojego PKB na cele społeczne wypadają lepiej w międzynarodowych rankingach konkurencyjności. Znamiennym wyjątkiem są tu Stany Zjednoczone Ameryki, klasyfikowane na pierwszej lub drugiej pozycji (w zależności od rankingu), a wydające na cele socjalne 17% PKB – w porównaniu z 30% w większości kra-

jów Europy Zachodniej. Autorzy podają kilka możliwych interpretacji uzyskanych wyników. Po pierwsze zwracają uwagę, że zastanowić się należy nad wzajemnym stosunkiem wydatków socjalnych i konkurencyjności i ustalić, który z nich jest przyczyną, a który skutkiem. Na podstawie przeprowadzonych badań de Grave i Polan argumentują, że kierunek wynikania płynie od wydatków socjalnych do konkurencyjności. Twierdzą, że duże znaczenie, jeśli chodzi o konkurencyjność, ma potencjał innowacyjny bezpośrednio związany z kapitałem ludzkim. Ten z kolei jest w dużej mierze pochodną jakości systemu edukacji i stopy zwrotu, jaką mogą zyskać jednostki inwestujące we własny rozwój. Niezwykle istotnym czynnikiem jest też jakość infrastruktury, jak również, a może przede wszystkim, jakość instytucji prawnych i instytucji zabezpieczeń społecznych, zaprojektowanych tak, by rozwiązywać społeczne konflikty.

Jakość kapitału ludzkiego, a za tym konkurencyjność zależy w dużej mierze od sprawności funkcjonowania systemu zabezpieczeń socjalnych, a to z kilku powodów. Po pierwsze, pracownicy czują się pewniej i są skłonni podejmować większe ryzyko, wiedząc, że w razie porażki nie zostaną pozostawieni własnemu losowi. Dobry system zabezpieczeń społecznych generuje więc *risk-taking social capital*, bezpośrednio przyczyniający się do wzrostu produktywności. Po drugie, system taki, ich zdaniem, zwiększa poczucie przynależności obywateli, co owocuje bardziej stabilnym i harmonijnym społeczeństwem. Po trzecie wreszcie, równoległe z rozwojem osłon socjalnych tworzą się instytucje rozwiązywania konfliktów społecznych, niezbędne do uzyskania większego stopnia konkurencyjności.

Możliwe jest jednak odwrócenie wektora rozumowania. Kraje bardziej konkurencyjne generują dodatkowy dochód, który obywatele chcą przeznaczyć na zabezpieczenie społeczne. W krajach demokratycznych prowadzi to rządy do rozbudowy funkcji socjalnych. W tym właśnie kierunku idzie argumentacja Rodrika [1998]. Jego badania pokazują, że istnieje dodatnia zależność pomiędzy stopniem otwartości ekonomii na handel międzynarodowy i rozbudową systemu zabezpieczeń dostarczanych przez rządy. Związek ten jest tym silniejszy, im większa niestabilność zewnętrzna. Hipotezę Rodrika można streścić następująco: im większe ryzyko związane z międzynarodowym handlem, a co za tym idzie im mniejsze poczucie bezpieczeństwa wśród obywateli, tym więcej funkcji zabezpieczeń społecznych bierze na siebie państwo i tym bardziej się rozrasta. Rodrik argumentuje, że rozwiązanie zagadki leży w istotności ubezpieczeń społecznych i roli rządu w zabezpieczeniu przed ryzykiem zewnętrznym. „Społeczeństwa wystawione na większe zewnętrzne ryzyko wymagają większego zaangażowania rządu jako schronienia przed zmiennością globalnych rynków. Zwłaszcza w kontekście zaawansowanych, zindustrializowanych ekonomii oznacza to bardziej hojne programy osłon społecznych. Można więc konkludować, że państwo dobrobytu jest rewersem otwartej ekonomii” [Rodrik 1997, s. 53].

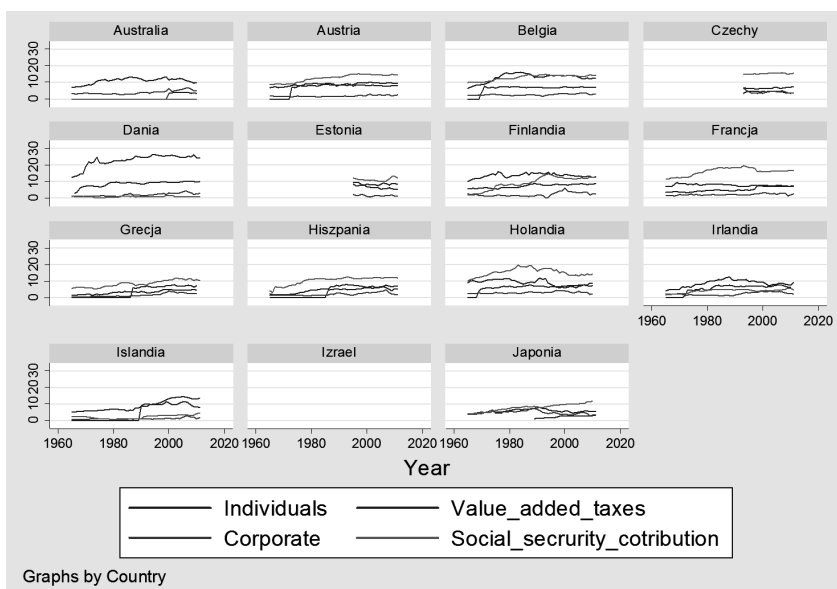
Istotny z perspektywy wpływu globalizacji na zdolność państw do kształtowania podatków, prowadzenia polityki redystrybucyjnej i socjalnej jest również tzw.

paradoks Lucasa [1990, s. 92-96]. Mimo że z teorii wynika, że powinniśmy obserwować gwałtowny przepływ kapitału z krajów bogatych do biednych, o niższych kosztach pracy, nic takiego w rzeczywistości nie zachodzi. Zagadki nie rozwiązują również różnice w kapitale ludzkim. Nawet jeśli wziąć je pod uwagę, stopa zwrotu z kapitału dalej przemawia na korzyść inwestycji w krajach biednych. Lucas nie podaje rozwiązań swojego paradoksu, jednak pokazuje jednoznacznie, że problem związku pomiędzy globalizacją, światową konkurencją o kapitał i swobodą państw do prowadzenia własnej polityki fiskalnej jest bardziej złożony niż się powszechnie sądzi. Założenie o pełnym zintegrowaniu rynków dóbr i usług jest założeniem modelowym, nieznanym odzwierciedlenia w rzeczywistości empirycznej. Wynika z tego, że założenie o pełnej mobilności kapitału również nie odpowiada rzeczywistości. Jakkolwiek kapitał portfelowy jest rzeczywiście bardzo mobilny, tak nie można już w ten sam sposób scharakteryzować kapitału zainwestowanego w infrastrukturę, maszyny i ludzi. Z tego powodu jego możliwości wyjścia z gospodarki są w znacznym stopniu ograniczone i pociągają za sobą wysokie koszty. Podważa to założenie, że kapitał będzie odpływał z państw dobrobytu lub też w ogóle nie będzie w nich inwestował. Badania empiryczne potwierdzają raczej przeciwną tezę. Najbardziej rozwinięte państwa dobrobytu są najbardziej atrakcyjną lokalizacją dla zagranicznych inwestycji bezpośrednich [Locke, Kochan 1985; Swank 2002], co więcej wolumen BIZ (wyrażony jako udział w PKB) jest pozytywnie skorelowany z poziomem opodatkowania korporacyjnego, instytucjonalizacją związków zawodowych, kosztami pracy i stopniem regulacji rynku pracy [Dunning 1988; Cooke, Noble 1998; Traxler, Woitech 2000; Wilensky 2002].

3. Wpływ otwartości gospodarki na swobodę państw w kształtowaniu polityki fiskalnej – badanie empiryczne

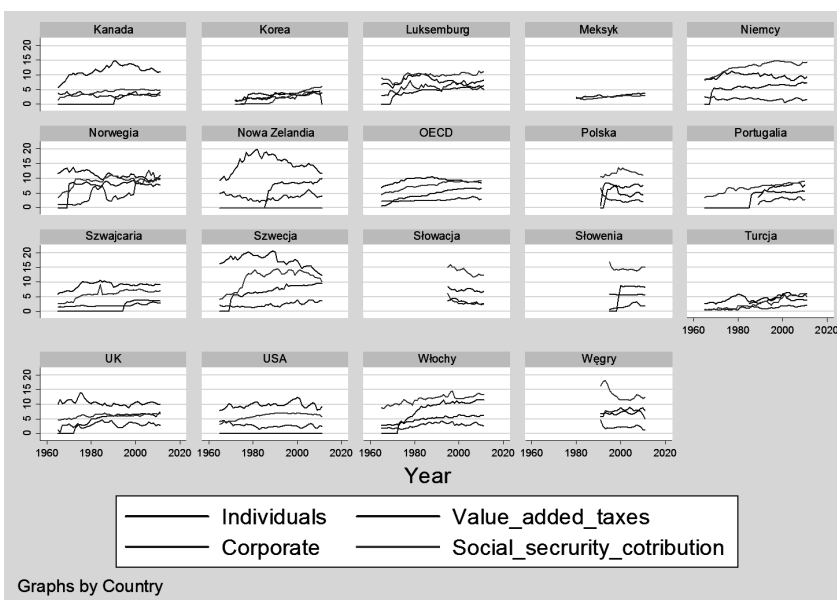
Analiza zmian procentowego udziału poszczególnych typów podatków w wielkości PKB krajów rozwiniętych, z okresu ostatnich 20 lat, ponownie skłania do postawienia hipotezy o istnieniu zjawiska *race-to-the-bottom*. W tym okresie procentowy udział podatków w PKB spadł w 16 z 33 analizowanych państw (rys. 1, rys. 2, tab. 2), a średnio w krajach OECD udział podatków w PKB spadł o 2%. Dekompozycja podatków wskazuje jednak, że średnio w OECD malał udział podatków dochodowych. Udział podatków korporacyjnych, a przede wszystkim podatku od wartości dodanej, wrósł w omawiany okresie o odpowiednio 5% i 12%.

W celu zweryfikowania hipotezy o wpływie otwartości gospodarki na kształtowanie przez państwa polityki podatkowej oszacowaliśmy panelowe modele ekonometryczne na niezbilansowanym panelu krajów OECD w latach 1965-2011 i dla próby w latach 1995-2011. Jako zmienne objaśniane przyjęliśmy poszczególne typy podatków, jako zmienne objaśniające – napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz wskaźnik otwarcia gospodarki. Do modelu wprowadzone zostały

Rys. 1. Procentowy udział poszczególnych typów podatków w PKB

Źródło: obliczenia własne.

Rys. 2. Procentowy udział poszczególnych typów podatków w PKB

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 2. Procentowa zmiana udziału podatków w wielkości PKB w latach 1995-2011

	Australia	Austria	Belgia	Czechy	Dania	Estonia	Finlandia	Francja	Grecja	Hiszpania	Holandia
Ogółem	-9,02%	1,75%	1,24%	-8,62%	-1,49%	-9,59%	9,09%	3,09%	5,95%	-1,76%	-6,73%
Dochodowe	-12,50%	9,36%	-12,87%	8,49%	-6,46%	-37,32%	-13,77%	54,22%	23,41%	-6,88%	9,89%
Korporacyjne	14,39%	61,89%	27,14%	-45,45%	19,63%	-48,06%	98,90%	21,36%	30,08%	3,21%	-29,95%
Od wartości dodanej	343,70%	10,90%	35,10%	6,67%	bd	-11,27%	22,68%	-5,72%	76,00%	17,20%	76,70%
Składki na ubezpieczenia społeczne	0,00%	-2,54%	-0,85%	3,84%	-5,07%	-1,41%	43,39%	-9,14%	15,29%	1,95%	-19,19%
	Kanada	Korea	Luksemburg	Meksyk	Niemcy	Norwegia	OECD	Polska	Portugalia	Szwajcaria	Szwecja
Ogółem	-12,82%	29,21%	0,09%	24,03%	-0,35%	5,77%	-2,02%	-15,17%	6,75%	5,76%	-6,35%
Dochodowe	-17,17%	0,97%	2,22%	bd	-9,43%	-5,78%	-8,88%	bd	bd	-0,81%	-26,79%
Korporacyjne	6,23%	71,74%	-23,44%	bd	63,93%	193,18%	5,23%	-24,75%	bd	69,02%	25,76%
Od wartości dodanej	105,80%	0,00%	112,20%	50,45%	84,70%	-91,00%	12,46%	9,82%	91,30%	130,50%	26,20%
Składki na ubezpieczenia społeczne	-3,66%	151,57%	121,90%	14,73%	-1,67%	-0,19%	0,75%	-4,55%	15,82%	-5,17%	-22,65%
	Islandia	Izrael	Japonia	Włochy	Węgry	Słowenia	Turcja	UK	USA	Irlandia	Słowacja
Ogółem	15,30%	-11,11%	4,62%	7,48%	-21,42%	-5,60%	48,79%	4,40%	-9,80%	-14,00%	-28,52%
Dochodowe	bd	bd	-12,87%	11,78%	-27,00%	-4,39%	4,12%	1,19%	-5,56%	-25,60%	-30,09%
Korporacyjne	69,81%	bd	-23,70%	-22,46%	-73,76%	225,43%	84,02%	3,20%	-9,45%	-6,92%	-57,65%
Od wartości dodanej	-157,40%	bd	bd	71,80%	34,74%	816,70%	bd	84,00%	0,00%	-50,60%	-19,26%
Składki na ubezpieczenia społeczne	67,61%	bd	28,37%	6,60%	-24,43%	-10,20%	142,18%	11,08%	-17,79%	19,86%	-18,24%

Źródło: obliczenia własne.

również zmienne kontrolne – poziom PKB *per capita* w stosunku do gospodarki amerykańskiej oraz udział konsumpcji rządowej w PKB. Modele przyjmują postać:

$$y_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \beta'x_{it} + \varepsilon_{it} \quad i = 1, \dots, N, \quad t = 1, \dots, T$$

- gdzie: y_{it}
- (1) Podatek od wartości dodanej – logarytm udziału podatku od wartości dodanej w wielkości PKB;
 - (2) Podatki korporacyjne – logarytm udziału podatku korporacyjnego w wielkości PKB
 - (3) Dochodowe – logarytm udziału podatku dochodowego w wielkości PKB
 - (4) Składki na ubezpieczenia społeczne – logarytm udziału składek a ubezpieczenia społeczne w wielkości PKB
 - (5) Podatki płacone przez pracowników – logarytm udziału podatków płaconych przez pracowników w wielkości PKB
- x_{it}
- PKBpc – logarytm poziomu PKB *per capita* w stosunku do gospodarki amerykańskiej;
 - Otwartość gospodarki – logarytm udziału sumy eksportu i importu w PKB;
 - Napływ BIZ – logarytm udziału napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w PKB
 - Konsumpcja rządowa – logarytm udziału konsumpcji rządowej w PKB

Na podstawie testu Hausmana i Breuscha-Pagana przyjęto za podstawy estymacji modele z efektami zmiennymi. Dane dla 33 krajów w latach 1965-2011 pochodzą z baz OECD, Banku Światowego i Penn World Tables. Łącznie próba zawiera 1599 obserwacji.

Wyniki estymacji przedstawiają tabele 3 i 4. Badania potwierdziły wcześniejsze ustalenia. Podatek korporacyjny i podatek od wartości dodanej okazały się być związane silną, pozytywną i statystycznie istotną zależnością z otwartością gospodarki zarówno dla całej próby czasowej, jak i dla subpanelu z lat 1995-2011. Nie znaleziono jednak takiej zależności dla podatku dochodowego. Również składki na ubezpieczenia społeczne okazały się być silnie związane z otwartością gospodarki, przy czym o ile dla panelu z lat 1965-2011 zależność ta była dodatnia, o tyle dla podpróby z lat 1995-2011 charakter związku zmienił się na ujemny.

Tabela 3. Wyniki estymacji modelu panelowego dla próby z lat 1965-2011

	(1)		(2)		(3)		(4)		(5)	
	Od wartości dodanej		Korporacyjne		Dochodowe		Składki na ubezpieczenia społeczne		Płacone przez pracowników	
PKBpc	-.1212951 (.0777107)		.2816076 (.1342538)	***	-.3375522 (.0810197)	***	-.2949781 (.0831114)	**	-.7365901 (.2068554)	***
Otwartość gospodarki	.299016 (.0420396)	***	.1291142 (.0736242)	***	.0066487 (.0405358)		.2040998 (.0440756)	***	.452853 (.1010978)	***
Konsumpcja rządowa	-.0828289 (.0816846)		-.1565452 (.1522778)		-.1490379 (.0850064)	*	.3752408 (.0896403)	***	.1889847 (.2164864)	
Napływ BIZ	.0105004 (.007646)		.0837053 (.013624)	***	.0164636 (.0073743)	**	.0620029 (.0075909)	***	.0506187 (.0181752)	***
_cons	1.20511 (.482782)	***	-.4525894 (.8926413)		3.844026 (.5420456)	***	1.712831 (.5353814)	***	1.598657 (1.299788)	
R ²	0.1797		0.1442		0.0652		0.2386		0.1195	

Tabela 4. Wyniki estymacji modelu panelowego dla podpróby z lat 1995-2011

	(1)		(2)		(3)		(4)		(5)	
	Od wartości dodanej		Korporacyjne		Dochodowe		Składki na ubezpieczenia społeczne		Płacone przez pracowników	
Napływ BIZ	.0076505 (.0063261)		.0291523 (.0171364)	*	-.0014544 (.0072165)		.0127586 (.0038655)	***	.0041634 (.0094294)	
Konsumpcja rządowa	.126818 (.0742028)	*	-.4051071 (.1958628)	**	-.0695595 (.0910409)		.4208034 (.0535055)	***	.5154368 (.1338134)	***
Otwartość gospodarki	.2374741 (.0379692)	***	.3510401 (.0975599)	***	-.0016455 (.0452857)		-.0878096 (.0260688)	***	-.0008902 (.060115)	
PKBpc	-.0676532 (.0620259)		.2860669 (.1534316)	*	-.3916954 (.077012)	***	.0972361 (.0442034)	**	-.0719041 (.1072594)	
_cons	.8059067 (.4112625)	*	-.8076633 (1.061174)		3.927571 (.5485206)	***	1.288762 (.3013524)	***	.1353702 (.7085224)	
R ²	0.1329		0.1569		0.1803		0.2189		0.0733	

4. Podsumowanie

Badanie miało na celu empiryczną weryfikację hipotezy zakładającej znaczący wpływ stopnia otwartości gospodarki na kształtowanie przez państwo polityki podatkowej. Wbrew zwolennikom hipotezy *race-to-the-bottom* podatek korporacyjny i podatek od wartości dodanej, okazały się jednak związane silną, pozytywną i statystycznie istotną zależnością z otwartością gospodarki. Wyniki przeprowadzonej

analizy skłaniają do postawienia pytania o przyczyny wzrostu udziału podatku od wartości dodanej i podatku korporacyjnego w PKB w miarę wzrostu otwartości gospodarki. Argumentować można, że tkwią one w charakterze i wpływie na gospodarkę podatku od wartości dodanej.

W modelowym przypadku dwóch krajów, jednego objętego (A), a drugiego nieobjętego podatkiem VAT (B), istnienie podatku od wartości dodanej daje przewagę cenową producentom z kraju (A), stanowiąc dodatkowy koszt dla firm eksportujących do kraju objętego podatkiem i zmniejszając lukę konkurencyjną pomiędzy krajowymi a zagranicznymi producentami. Gdyby on nie istniał, wzrost udziału handlu zewnętrznego w PKB (otwarcie gospodarki) powodowałby erozję bazy fiskalnej państwa (spadek wpływów podatkowych wynikający ze zwiększonej konsumpcji towarów zagranicznych). Wynika z tego, że państwa, próbując zapobiec zjawisku erozji bazy fiskalnej, zwiększają obciążenia podatkowe nałożone na handel zewnętrzny. Równocześnie podatek ten może sprawiać, że bardziej opłacalne dla producenta, chcącego eksportować do kraju A, będzie otwarcie w nim przedstawicielstwa i płacenie podatków, co przynajmniej w pewnym stopniu może tłumaczyć wzrost udziału podatków korporacyjnych w miarę wzrostu otwartości gospodarki.

Literatura

- Backus D., Henriksen E., Storesletten K., *Taxes and the global allocation of capital*, „Journal of Monetary Economics” 2008, no 55/1, s. 48-61.
- Cameron D.R., *The expansion of the public economy: A comparative analysis*, „American Political Science Review” 1978, no 72/4, s. 1243-61.
- Cooke W.N., Noble D.S., *Industrial relations system and US FDI Abroad*, „British Journal of Industrial Relations” 1998, no. 36/4, s. 581-609.
- Dunning J.H., *The electric paradigm of international production: An update and some possible extensions*, „Journal of International Business Studies” 1988, no. 19/1, s. 1-32.
- Feldstein M., Horioka H., *Domestic savings and international capital flows*, „Economic Journal” 1980, no 90/358, s. 314-29.
- Feldstein M., *How big should government be?*, „National Tax Journal” 1997, no 2, s.197-213.
- Grauwe P. de, Polan M., *Globalisation and Social Spending*, CESifo Working Paper Series no. 885, 2003.
- Garrett G., *Partisan Politics In the Global Economy*, Cambridge University Press, Cambridge 1998.
- Jorgenson D., *Capital theory and investment behavior*, „American Economic Review” 1963, no 53/2, s. 247-259.
- Locke R., Kochan T., *The transformation of industrial relations? A cross-national review of the evidence*, [w:] R. Locke, T. Kochan, M. Piore, *Employment Relation in a Changing World*, MIT Press, Cambridge 1985.
- Lucas R., *Why doesn't capital flow from rich to poor countries?*, „American Economic Review” 1990, no. 80/2.
- Katzenstein P., *Small states in world Markets: Industrial Policy in Europe*, Cornell University Press, Ithaca, NY 1985.
- Miller M., Modigliani F., *The cost of capital, corporation finance and the theory of investment*, „American Economic Review” 1958, no 48/3, s. 261-297.

- Miller M., Modigliani F., *Debt and taxes*, „Journal of Finance” 1977, no 32/2, s. 261-275.
- Mirrlees J.A., *An exploration in the theory of optimal income taxation*, „Review of Economic Studies” 1971, no 38, s.175-208.
- OECD, *Revenue studiem 1965-2001*, Paris 2002.
- Okun A.M., *Equality and Efficiency*, The Brookings Institution, Washington 1974.
- Rodrik D., *One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth*, Princeton University Press, 2008.
- Rodrik D., *Why do more open economies have bigger governments?*, MBER Working Paper 5537 Cambridge Mass: National Bureau of Economic Research, 1996.
- Rodrik D., *Why do more open economies have bigger governments?*, „Journal of Political Economy” 1998, no. 106/5, s. 997-1032.
- Schleifer A., *Establishing Property Rights*, Proceedings of the World Bank Annual Conference on Development Economics, The World Bank, 1994.
- Schleifer A., Djankov S., Ganser T., McLiesh C., Ramalho R., *The effect of corporate taxes on investment and entrepreneurship*, „American Economic Journal: Macroeconomics” 2010, no 2/3, s. 31-64.
- Swank D., *Global Capital, Political Institutions and Policy Change in Developed Welfer States*, Cambridge University Press, Cambridge 2002.
- Traxler F., Woitech B., *Transnational investment and national labor market regimes: A case of regime shopping?*, „European Journal of Industrial Relations” 2000, no. 6/2, s.141-159.
- Wilensky H.L., *Rich Democracies: Political Economy, Public Policy and Performance*, University of California Press, Berkeley – Los Angeles 2002.

IMPACT OF GLOBALIZATION ON FISCAL POLICY OF OECD COUNTRIES IN THE YEARS 1965-2011

Summary: In the economic literature there is a well-known hypothesis that the states in the era of globalization, due to the increased mobility of labor and capital, are losing their ability to pursue fiscal policies; especially the imposition and maintenance of high tax rates become impossible. These concerns are shared first of all by the European social model advocates who argue that the process of global economic integration will strike with vengeance in the concept of the welfare state and make the policy of maintaining high, progressive taxes, massive transfers of wealth and income redistribution not possible to maintain. The state will have no other option but to withdraw from their positions and radically reduce the tax burden.

The article analyzes the impact of globalization and openness of the economies on the ability of states to run their own fiscal policy. The authors set themselves the goal of verifying the hypothesis that rich countries are forced to cut taxes (and thus reduce social spending and internal liberalization) under the pressure of competition from poor countries (known in English-language literature as “race-to-the-bottom”).

In order to verify hypotheses about the impact of openness of the economy on shaping tax policy the authors have estimated the econometric panel models, on the unbalanced panel of OECD countries in the period 1965-2011 and for the sub-samples in the years 1995-2011.

They use different types of taxes as dependent variables, and inflow of foreign direct investment, the openness of the economy, GDP per capita relative to the U.S. economy and the share of government consumption in GDP as explanatory variables. The data for 33 developed countries in the years 1965-2011 come from OECD databases, the World Bank and Penn World Tables. A total sample contains 1599 observations.

Contrary to the race-to-the-bottom hypothesis the estimation showed a strong, positive and statistically significant correlation between the share of corporate tax and value added tax and the openness of the economy. However, this result does not hold for income tax. Also, social security contributions were found to be strongly associated with the openness of the economy

A strong, positive and statistically significant correlation was found for the years 1965-2011 and also strong, and statistically significant but negative correlation was found for 1995-2011 subpanel. The results of the analysis lead to the question about the reasons for increase in the share of value added tax and corporate tax to GDP with the increasing openness of the economy. One can argue that the answer lies in the nature of value added tax.

Keywords: globalization, fiscal policy, taxes, OECD countries.